

VERKSAMHETSPLAN 2026

Hjälmarens Vattenvårdsförbund

Innehåll

Vision och strategi 2024–2030.....	5
Vattenvårdsförbundets syfte och verksamhet	5
Organisation	6
Styrelse.....	6
Kansli.....	6
Valberedning	6
Stadgar	6
Bedriva miljöövervakning Hjälmarens	7
Miljöövervakning via samordnad recipientkontroll (SRK) (nr 2).....	7
Upphandling av nytt kontrollprogram.....	7
Utveckla provtagning inom Eskilstunaåns avrinningsområde	7
Analysgrupp	7
Vara mötesplats för utbyte och lärande mellan medlemmar	8
Årsmöte	8
Hjälmaidagen	8
Samverkan	8
Arbetsgrupper	9
Nätverk och andra träffar.....	9
Medlemsvärvning.....	9
Stötta medlem i vattenvårdande verksamhet.....	9
Pågående projekt.....	9
Inventering av fågel (nr 9).....	10
Utbildning Gräva våtmark (nr 15)	10
Överenskommet arbetssätt Blackstaån (nr 16).....	10
Åtgärdsgenomförande etapp 1 - Blackstaån (nr 22).....	10
Vattenvårdsprojekt HJALMAR (nr 29).....	10
Omställningslabb Hjälmarens (nr 31).....	11

Från data till dialog (nr 32)	11
Lokal åtgärdssamordning fokus Svartån (nr 33)	11
Projektutveckling 2026 - per fokusområde	11
1. Begränsad klimatpåverkan.....	11
2. Ingen övergödning	12
3. Giffri miljö	13
4. Levande sjöar och vattendrag	13
5. Grundvatten av god kvalitet	14
Bevaka utlysningar på vattenområdet.....	14
Möjlig medfinansiering:	15
Kommunikation	15
Kommunikationsplan	15
Målgrupper	15
Årsrapport	16
Hemsida & Facebook	16
Vattenvårdspris.....	16
Ekonomi och budget 2026	16

Vision och strategi 2024–2030

God status i alla vatten!

Vid årsmötet den 24 april 2024 antog Hjälmarens Vattenvårdsförbund en vision och strategi med aktiviteter inom fem utvalda fokusområden, Sveriges miljö kvalitetsmål med koppling till vatten. Årets prioriterade aktiviteter inom våra fokusområden markeras i den löpande texten i årets verksamhetsplan.

Aktiviteter från de fem olika fokusområdena är tänkta att revideras årligen under kvartal ett och läggas in i kommande verksamhetsplan. Varje år genomförs en enklare uppföljning av de aktiviteter som planerats för föregående verksamhetsår och redovisas i verksamhetsberättelsen. Resultat presenteras med kortfattad text kring förbundets ansträngningar inom respektive fokusområde samt med resultaten ”godkänd ” eller ”ej godkänd” med symbolerna 😊 samt ☹️.

Vattenvårdsförbundets syfte och verksamhet

Hjälmarens Vattenvårdsförbund (HJVVF) är ett förbund med medlemmar från kommuner, näringsliv, föreningar och övriga intressenter. Förbundets syfte och viktigaste mål är att skydda vårt gemensamma vatten och genom att engagera oss i olika frågor inom vattenområdet öka medvetenheten och kunskapen om vattnet i vårt avrinningsområde. Sedan 1967 har förbundet bedrivit s.k. samordnad recipientkontroll (SRK). År 2011 startades ett vattenråd inom Hjälmarens och Eskilstunaåns avrinningsområde och en Verksamhetsansvarig vattensamordnare anställdes på heltid.

Vattenrådets huvudsakliga syfte är att verka för god vattenvård inom avrinningsområdet, tillvarata medlemmarnas intressen och inom ramen för förbundets resurser hjälpa medlemmarna med vattenvårdande verksamhet. Förbundet ska dessutom hålla medlemmarna informerade om händelser och förhållanden inom avrinningsområdet som kan vara av intresse för dessa. Förbundet kan utföra finansierade vattenvårdsåtgärder, vattenplanering med mera på medlemmars uppdrag.

Om förbundet finner det lämpligt kan ett vattenvårdspris delas ut årligen till den/de som främjar vattenvården genom nytänkande och initiativkraft inom avrinningsområdet.

Verksamhetsplanen för 2026 fastställs av årsmötet. Denna plan innehåller även beviljade projekt för verksamheten på längre sikt.

Organisation

Styrelse

Styrelsen är förbundets verkställande och förvaltande organ och består 2026 av elva ordinarie ledamöter och tio ersättare samt två adjungerade från Länsstyrelsen i Örebro och Länsstyrelsen i Sörmland. Styrelsens sammansättning bör successivt växla och i möjligaste mån representera de intressekategorier som ingår i förbundet.

För närvarande består styrelsen av (ordinarie, ersättare samt adjungerade):

- elva representanter för kommunerna
- en representant för Region Örebro län
- två representanter för näringslivet
- två representanter för sjösänkingsföretag
- två representanter för jordbrukets intressesammanslutningar
- två representanter för naturskyddsföreningar
- en representant från fiskerinäringen Örebro

Samt två adjungerade för länsstyrelser.

Styrelsen sammanträder fyra till sex gånger per år.

Styrelsen beslutar om projekt och aktiviteter som medverkar till att miljö kvalitetsnormen för sjöar och vattendrag uppfylls senast 2027 respektive 2033. Två styrelsemöten planeras in under hösten och två under våren. Styrelsemöten följer i stort sett en given agenda, men inför varje styrelsemöte detaljplaneras dagordningen av den arbetsgrupp som finns utsedd för detta. Datum för kommande verksamhetsårets styrelsemöten bestäms vid det konstituerande styrelsemötet.

Kansli

Förbundet har en heltidsanställd verksamhetsansvarig vattensamordnare som ansvarar för bland annat det administrativa arbetet inom förbundets olika verksamheter. Projekt 1 - Vattenrådet och Projekt 2 - Samordnad recipientkontroll (SRK) finansieras av Hjälmarens Vattenvårdsförbunds medlemmar.

Valberedning

Valberedningen består av en representant för intresseorganisation, en för kommun och en för industrin. Under 2025 uppstod en vakans för industrin vilken bör fyllas under året.

Stadgar

Inga förändringar i förbundets stadgar föreslås under kommande verksamhetsår.

Bedriva miljöövervakning Hjälmaren

Miljöövervakning via samordnad recipientkontroll (SRK) (nr 2)

Hjälmarens Vattenvårdsförbund administrerar den samordnade recipientprovtagningen i Eskilstunaåns avrinningsområde. Idag prov-tas vattenkemi, bottenfauna och växtplankton på 33 platser i vattendrag och på elva platser i sjöar runt om i avrinningsområdet. Resultaten fyller en viktig funktion i medlemmarnas miljörapportering till tillsynsmyndighet samt som underlag för länsstyrelsen klassning av vattenförekomsternas status.

Upphandling av nytt kontrollprogram

Förbundet ska under verksamhetsåret, genom en utsedd arbetsgrupp och på basis av medlemmarnas anmälda behov, upphandla en ny provtagningsperiod för samordnad recipientkontroll. Det nya kontrollprogrammet ska upphandlas för perioden 1 januari 2028 fram till december 2033. I det arbetet samverkar förbundet med Arbogaåns vattenförbund. Ambitionen är att upphandlingen ska vara klar våren/sommaren 2027.

Utveckla provtagning inom Eskilstunaåns avrinningsområde

Förbundets recipientkontroll är inte lika omfattande som miljöövervakningen som sker inom det nationella miljöövervakningsprogrammet för ”De stora sjöarna”. Tillsammans med Föreningen Hjälmarsamarbetet kommer förbundet fortsätta att driva på för att Hjälmaren ska upptas i den nationella miljöövervakningen på samma villkor som Väneren, Vättern och Mälaren. Förbundet vill under året även bjuda in länsstyrelsernas ansvariga för regional miljöövervakning till samplaneringsmöte för den samordnade recipientkontrollen och den regionala miljöövervakningen. Via ett av vattenprojekten som presenteras i kommande stycke - Omställningslabb (nr 31) - kommer lärdomar att dras för utveckling av miljöövervakning som gynnar Hjälmaren.

Analysgrupp

Under 2026 kommer förbundet att bjuda in medlemmar till den ”analysgrupp” som startade främst för styrelsen 2025. Minst tre digitala träffar erbjuds där frågor kan ställas direkt till vår konsult och utförare Sweco, kring senast utskickad kvartalsrapport. Sammanfattningar från dagningarna kommer läggas upp på hemsidan under [Recipientkontrollen - Hjälmarens Vattenvårdsförbund](#)

I den ordinarie SRK: n ingår inte PFAS, Micro plaster, läkemedel eller bekämpningsmedel i provtagningen. Tidigare har förbundet genomfört s.k. kampanjprovtagningar som separata projekt -ett för PFAS, ett för läkemedel, ett för Micro platser. Ambitionen är att identifiera och söka LOVA-finansiering för minst ett sådant kampanjupplägg under 2026. För detta krävs medfinansiering på 20% av sökt belopp.

Utveckla vårt samarbete med tillsynsmyndigheterna (Länsstyrelsen och kommuner) för eventuell översyn av andelstalen i recipientkontrollen.

Vara mötesplats för utbyte och lärande mellan medlemmar

Årsmöte

Årsmötet genomförs under april månad. Kallelse skickas till medlemmarnas utsedda ombud senast tre veckor innan årsmötet. Årsmötesprotokoll ska vara medlemmarna tillhanda senast i början av juni. I samband med årsmötet redovisas resultat från recipientkontrollen, vattenvårdspriset delas ut och under eftermiddagen erbjuds ett studiebesök till en intressant vattenvårdsåtgärd som genomförts av någon medlem i förbundet under det gångna året.

Hjälmaidagen

Hjälmaidagen genomförs i slutet av november. Den årliga konferensdagen brukar vara uppskattad och välbesökt av våra medlemmar. Förbundet har oftast en eller flera samarbetsparter. Datum beslutas på konstituerande styrelsemöte och förslag på tema tas fram under försommaren. En arbetsgrupp väljs av styrelsen och stödjer verksamhetsansvarig i planering och genomförande.

Samverkan

Förbundet medverkar i samverkansgrupper och i styrgrupper kring projekt. För närvarande deltar verksamhetsansvarig vattensamordnare aktivt i följande samverkansgrupper:

- ”Slamrådet” - en kommunal arbetsgrupp som sammanträder cirka två gånger varje år där Hushållningssällskapet är sammankallande.
- Föreningen Hjälmarsamarbetet där förbundet dessutom är adjungerade till styrelsen med förbundets ordförande som ordinarie och vice ordförande som ersättare
- Styrgrupp för ”Omställningslabb Hjälmarens” Vinnova projekt som ägs och projektleds av Hjälmarsamarbetet (se pågående projekt) aktiv i ”utvecklingsresa” miljöövervakning, och formering av Omställningslabb
- Arbetsgrupp för miljöövervakning genom inventering av Hjälmarens fågelskär där Länsstyrelsen i Örebro län, Västmanlands län och Sörmlands län och förbundets verksamhetsansvariga vattensamordnare deltar. Till denna arbetsgrupp finns ekonomiska medel avsatta i projekt nr 9.
- Länsamordningsgruppen för vattenförvaltning i Örebro län
- Vattengruppen i Södermanlands län
- Mälaren och Nyköpingsåarnas vattenvårdsförbund, förbundet deltar vid årsmöten.
- Fiskerådet för Hjälmarens och Mälaren
- ÄLV grupp för Eskilstunaåns avrinningsområde där Länsstyrelsens klimatanpassningsansvariga är sammankallande.
- Styrgrupp för ”Från data till dialog – kommunikation kring vattenkvalitet i våra stora sjöar (Vänern, Vättern, Mälaren och Hjälmarens)” (se pågående projekt)
- Tysslingen reglerings grupp, representant för vattenvården

Arbetsgrupper

Arbetsgruppernas huvudsyfte är att utreda förutsättningar för åtgärder som syftar till att nå en bättre vattenkvalitet. En arbetsgrupp kan bildas när ett behov identifierats. Grupper kan startas utifrån idéer från de nätverk vi deltar i eller att medlemmarna själva väcker frågan. Under 2026 är Hjälmarens Vattenvårdsförbund sammankallande i följande arbetsgrupper.

- Svartågruppen - en grupp där Länsstyrelsen i Örebro län, kommuner och LRF är med och diskuterar åtgärder och planerade åtgärder längs Svartån.
- Hjälmaidagen – arbetsgrupp för att planera konferensdagens tema och innehåll
- Nytt kontrollprogram 2028 - arbetsgrupp för att driva processen kring behovsinventering, och upphandling
- Arbetsgrupp Frommestabäcken - en vattendragsgrupp (rest av gamla Kvarntorpsvatten) startades upp under 2022 och kommer drivas vidare under 2026. Arbetsformer och innehåll under utveckling.
- Blackståns vattendragsgrupp.
- Arbetsgrupp för Vatten och kunskapsbyggnad - inom Föreningen Hjälmarsamarbetet

Nya arbetsgrupper och aktiviteter kan tillkomma och befintliga kan nedprioriteras under året.

Nätverk och andra träffar

- Studiebesök, vattendragsvandringar och webinarier arrangeras löpande av styrelse och arbetsgrupper för att höja kunskapsnivån hos våra medlemmar.
- Förbundet kan stötta och hjälpa lokala föreningar och samverkansgrupper att bilda lokala vattenråd om de så önskar. Om man inte bildar lokala vattenråd kan arbetsgrupper, eller vattendragsgrupper bildas kring olika aktuella frågor i delavrinningsområdena.
- Hålla förbundets medlemmar uppdaterade om vad som sker inom vattenförvaltningen och delta på de seminarier och träffar som anordnas. Vid behov kommer möten mellan förbundet och representanter från vattenförvaltningen att anordnas.
- Träffar med politiker och tjänstemän från kommunledningar och förvaltningar i avrinningsområdets kommuner kommer sökas för att stärka kontakterna och informera om förbundets verksamhet.

Medlemsvärvning

Förbundet ska under 2026 verka för att få fler medlemmar i recipientkontrollen. Målet är två nya medlemmar i recipientkontrollen och två nya medlemmar i vattenrådet.

Stötta medlem i vattenvårdande verksamhet

Pågående projekt

Projektnummer i nedan rubriker är interna nummer i förbundets projektredovisningssystem.

Inventering av fågel (nr 9)

Ett viktigt projekt som ingår i den regionala miljöövervakningen. Under år 2026 kommer rapport från inventering av fågel i Hjälmarens, den 6:e i ordningen, att publiceras. Ett bra samarbete som baseras på årligt förnyade avtal som fortlöper sedan 2015, mellan förbundet och de tre länsstyrelsernas kontaktpersoner, projektledaren för inventeringen samt ett större antal inventerare.

Utbildning Gräva våtmark (nr 15)

LOVA medel söks under 2026 för att kunna genomföra ytterligare en Gräva våtmark-kurs hösten 2027. Diplombildningen bygger på ett kurskoncept som togs fram med bidragsmedel 2019. Upplägg & innehåll är välbeprövat och uppskattat. Kurspärm uppdateras och studiebesöksplatser förnyas inför varje tillfälle. Deltagaravgifter blir till egeninsats i LOVA ansökan, vilket betyder att Vattenvårdsförbundet inte behöver ta av fonderade medel. Utbildningen är en nyckelaktivitet som bidrar till fler kompetenta lokala gräventreprenörer inom nischen naturvårdsgrävning. Kursen har även lockat beställare av våtmarker från lantbruk, kommun, myndighet och konsultfirmor.

Överenskommet arbetssätt Blackstaån (nr 16)

Detta projekt påbörjades 2019 då förbundets lokala Åtgärdssamordnare var aktiv i området och anställd på medel via Havs- och vatten myndighetens satsning ”LEVA- Lokalt engagemang för vatten”. Resultat i form av genomförda åtgärder och lärdomar från den långa projektperioden ska under 2026 sammanfattas och slutrapporteras till Länsstyrelsen i Örebro län. Blackstaåns vattendragsgrupp som varit navet för arbetet i avrinningsområdet kommer inbjudas till slutseminarium för att ge sina inspel.

Åtgärdsgenomförande etapp 1 - Blackstaån (nr 22)

Målet för 2026 blir att, i gruppen av lokala aktörer, utvärdera den av Norconsult modellerade åtgärdseffekten för tänkt utformning av en översilning av Rånnestamaden i norra Tysslingen. Beslut fattas därefter om det är värt att gå vidare med ytterligare utredningar. Medel för tillståndsansökan i Mark- och miljödomstolen finns beviljade men om effekten av åtgärden bedöms för liten kommer medel i stället att återbetalas till Länsstyrelsen.

Vattenvårdsprojekt HJALMAR (nr 29)

Ansökan ”Vattenvårdsprojekt HJALMAR- vattenvårdsplaner i prioriterade delavrinningsområden Hjälmarens Mälaren” beviljades av Jordbruksverket i juli 2024 och kom i gång under 2025. Medel har beviljats för framtagande av fyra vattenvårdsplaner för minskad övergödning i prioriterade delavrinningsområden. Arbetsmetod framtagen inom LIFE IP Rich Waters ska testas och utvärderas tillsammans med intresserade lantbrukargrupper. Dessa rekryterades under hösten och anbudsfrågor skickas ut våren 2026. Vattenvårdskonsulter för de fyra områdena upphandlas före sommaren. Förbundets verksamhetsansvariga vattensamordnare är projektledare för HJALMAR som löper fram till september 2027. Lokala åtgärdssamordnarna i Eskilstuna och Strängnäs kommun utgör projektgrupp tillsammans med projektledaren. Mer info finns på <https://hjev.se/hjalmar-vattenvardsplaner-i-avrinningsomraden/>

Omställningslabb Hjälmaren (nr 31)

VINNOVA finansierat projekt där förbundet medverkar men som ägs och drivs av Föreningen Hjälmarsamarbetet. Projektet består av flera olika arbetspaket som alla bidrar med aktiviteter i linje med Hjälmarens vattenvårdsförbunds Strategi och Vision. Mer info finns på vår hemsida: [Omställningslabb för hållbar vattenanvändning – Hjälmaren - Hjälmarens Vattenvårdsförbund](#). Förbundet medverkar i styrgrupp samt i två s.k. utvecklingsresor Formering av Omställningslabb och Utvecklad miljöövervakning.

Från data till dialog (nr 32)

Kommunikationsprojekt som ägs och drivs av Mälarens vattenvårdsförbund men bygger på samverkan mellan vattenvårdsförbunden för Vänern, Vättern Mälaren och Hjälmaren. Intresset för Formas kommunikationsutlysning 2024 var rekordstort. Av 148 inkomna ansökningar fick 16 projekt dela på 30 miljoner kronor. Vårt samverkansprojekt blev utvalt i hård konkurrens. ”Från data till dialog – kommunikation kring vattenkvalitet i våra stora sjöar” syftar till att nå ut med kunskap om våra stora sjöar till nya målgrupper, baserad på vår gemensamma omfattande miljödata. Bettina Bäck är projektledare och kommunikatör för projektet. Vår verksamhetsansvariga vattensamordnare medverkar med tid i styrgrupp och som bollplank till projektledaren kring enkät och workshops med föreningar runt Hjälmaren

Lokal åtgärdssamordning fokus Svartån (nr 33)

Lokal åtgärdssamordning inom Svartån och Täljeåns avrinningsområden, är ett nytt uppdrag från Länsstyrelsen i Örebro län, där förbundet tecknat samarbetsavtal för 2026. Det hanteras som ett projekt i förbundets projektredovisnings system. Presenteras mer under Fokusområde ”Levande sjöar och vattendrag”

Projektutveckling 2026 - per fokusområde

I strategin som antogs 2024 valdes fem fokusområden ut. Förbundet kommer 2026 att bjuda in till ett antal workshop tillfällen inom de fokusområden där vi behöver utveckla projekt och åtgärdsarbete. Erfarenheter från 2025 ger att workshoptillfällen stärker engagemang, ökar erfarenhetsutbytet och förbättrar kontakt mellan medlemmarna och - inte minst - genererar bra projektidéer som vi kan söka finansiering för. Många utlysningar kräver samverkan mellan aktörer.

Under 2026 lämnades fyra ansökningar in där förbundet är projektägare och sökande part. Därutöver medverkar förbundet i minst två ansökningar där annan part är sökande. Dessa presenteras under fokusområden nedan.

1. Begränsad klimatpåverkan

Inom detta fokusområde medverkar vi i en ansökan: ”*Policylabb om kommunala verktyg för preventiva översvämningsåtgärder – test i Lillån och övre Nyköpingsåns* Den är en brett förankrad Formas-ansökan där IVL Svenska miljöinstitutet är sökande och förbundet bidrar med lokal kännedom, historik och kontakter i Lillåns avrinningsområde. Beslut om tilldelning förväntas i början av sommaren 2026.

Ur sammanfattning av ansökan: ”Projektet adresserar ökande översvämningsrisker i mindre vattendrag genom att utveckla och testa styrningsverktyg för kommunal klimatanpassning. Med Lillån i Örebro och övre Nyköping ån vid Vingåker och Katrineholm som fallstudier drivs ett policylab som kombinerar platsanpassade vattenflödesplaner med klimatanpassningskontrakt mellan kommuner och fastighets- respektive markägare. Syftet är att möjliggöra naturbaserade buffringsåtgärder uppströms, minska riskerna i tätort och skapa modeller för rättvis kostnads- och nyttodelning mellan stad och land. Genom hydrologiska analyser, fältstudier och dialogprocesser tas åtgärdsportföljer fram som kopplas till kommunala planerings- och investeringsprocesser. Dessa ligger till grund för nya arbetsprocesser för vattenflödesplanering och prototyper för klimatanpassningskontrakt som stress testas mot juridiska ramar och politiska beslutsvägar. Resultaten omsätts i generella policyråd, mallar och handboks-material som integreras i ordinarie arbete hos deltagande aktörer och görs skalbara till andra avrinningsområden inom ramen för Water Wise Societies.”

I vår strategi nämns:

- Initiera möten kring dagvattenhantering, skyfallsprevention, stöd till teknisk planering
- Vatten i skogsmark
- Återvätning
- Sprida goda exempel i olika grupper
- Initiera och medverka i fler och bättre samarbete mellan de tre länen vad gäller Hjälmaren

Med att medverka i ovanstående projekt hoppas förbundet kunna bocka av flera av strategins aktiviteter inom det här fokusområdet.

2. Ingen övergödning

Tre LOVA ansökningar som passar in i fokusområdet ”Ingen övergödning” lämnas in under 2026. Ingen kräver egeninsats från vattenvårdsförbundets egna fonderade medel utan medfinansiering löses genom deltagaravgifter eller genom medverkande företag.

En av ansökningarna är ”Ny åtgärdsdesign för minskad övergödning, Närkeslätten” som lämnats in i samarbete med fristående konsulten Wild Scandinavia. Sammanfattningsvis handlar projektet om att implementera och generera kunskap om nya, enklare och mer kostnadseffektiva metoder för att fånga in sediment och näringsämnen från dikade vattendrag i jordbrukslandskapet innan det når viktiga naturliga vattendrag. I projektet ska det med hjälp av grävmaskin skapas sedimentfällor i vattendrag på Närkeslätten. Sedimentfällorna kommer göra flödes hastigheten långsammare och att sediment kan sjunka till botten. Sedimentfällorna fylls sedan sakta med tillhörande näringsämnen som annars hade bidragit till övergödning nedströms. Under projektiden kommer många mätningar utföras på bland annat turbiditet (grumlighet), halter av näringsämnen med mera. Experimentdesign stäms under året av med experter från Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU)

Den andra gäller *Strukturkalkning av lejordar* i Eskilstunaåns avrinningsområde och den tredje är utbildningen *Gräva våtmark* som nämnts ovan där vi söker medel för att kunna erbjuda kursen med färre antal deltagare än de 25 som behövs för att kursen ska gå plus minus noll. Målgruppen är

gräventreprenörer, lantbrukare och beställare av våtmarker där vi anser att 10–15 deltagare/ kurs är ett bättre än att behöva ställa in.

3. Giffri miljö

Datum för projektutveckling – workshop: 28 april 2026 i samband med konstituerande styrelsemöte

Inom fokusområde ”Giffri miljö” önskar vi under året arrangera ytterligare en workshop för att fånga upp behov och inspel från medlemmar samt adjungerade länsstyrelser. Ambitionen är att utveckla minst en bidragsansökan baserad på projektidé som känns angelägen för flera.

I vår strategi nämns:

- Provtagning och miljögiftspårning i yt- och grundvatten.
- Hjälpa medlemmar med projektansökningar.
- Fler medlemmar i recipientkontrollen
- Sprida resultat i lämpliga sammanhang som till exempel Hjälmaredagen.
- Hjälmarens Vattenvårdsförbund ska delta i olika samverkansgrupper
- Delta i större projekt som till exempel LIFE IP Rich Waters

4. Levande sjöar och vattendrag

Förbundets största insats under fokusområde ”Levande sjöar och vattendrag” blir att arbeta strategiskt med lokal åtgärdssamordning inom Svartån och Täljeåns avrinningsområden. Det har blivit möjligt genom ett finansierat (600 000 kr) uppdrag från Länsstyrelsen i Örebro län, se sid 11 projekt nr 33.

Den regionala Åtgärdssamordnaren vid Länsstyrelsen kommer bilda styrgrupp tillsammans med förbundets verksamhetsansvarig. Åtgärdssamordnare med specifik kompetens upphandlas, då finansiering inte möjliggör en fast anställning. Rapport om hur arbetet framskrider kommer lämnas vid varje styrelsemöte. Enligt avtalsskrivningen är syftet med åtgärdssamordningen att påskynda genomförandet av fysiska åtgärder som bidrar till förbättrad vattenkvalitet i enlighet med vattendirektivet och dess miljökvalitetsnormer. Fokus ligger på det frivilliga åtgärdsarbetet dvs åtgärder som inte följer av lagkrav. I avtalet tydliggörs att åtgärdssamordning inom detta uppdrag inte ska omfatta övergödningsåtgärder då det går att söka separata medel för detta. I stället kommer fokus ligga på

- Förbättring av morfologiskt tillstånd:* återmeandringar, restaurering av stömvattenhabitat eller avsänkta sjöar mm.
- Återskapande av konnektivitet:* utrivning av regleringar, anlägga fiskvägar eller förbättra vägpassager mm
- Förbättra hydrologiska regim:* åtgärder för att ”buffra ” flöden i ett utdikad avrinningsområde tex genom att återställa våtmarker mm.

Förhoppningsvis genereras många goda projektidéer under 2026 som kan tas vidare till ansökningar för genomförandeprojekt som gynnar miljömålet levande sjöar och vattendrag.

I vår strategi nämns i övrigt:

- Utbildningar
- Hjälmardagen
- Vattendragsvandring
- Stötta kommuner i arbetet med strategiskt vattenplanarbete.
- Använd recipientkontrollens resultat för att göra fler intressanta trendanalyser och sammanställningar baserat på vår provtagning.
- Implementera LEVA metodik i hela avrinningsområdet
- Upprätta en kommunikationsplan

Under Hjälmars festivalen 20–24 maj är förbundets bidrag ett studiebesök/vattendragsvandring den 22 maj vid Tysslingen där exempel på genomförda vattenvårdsåtgärder visas upp.

Som sammanställande i arbetsgrupp Vatten och kunskap inom Hjälmarsamarbetet stöttar verksamhetsansvarig tillsammans med projektledare för Omställningslabb Hjälmaren - kommuner i arbetet med strategisk vattenplanarbete.

5. Grundvatten av god kvalitet

Datum för projektutveckling - workshop: 11 juni

Hur tar vi vidare ambitionerna från strategin gällande grundvatten inom vårt avrinningsområde? Detta är ett nytt område för Hjälmarens Vattenvårdsförbund att arbeta med.

Fokusområdet kommer samköras med ”Giftfri miljö” tills vi har hittat några bra sätt att gå vidare. Mer strategisk kontakt kommer sökas och utvecklas med tillsynsmyndigheter för att identifiera utvecklingsmöjligheter i förbundets nuvarande kontrollprogram, som upphandlas baserat på de myndighetskrav våra medlemmar i dagsläget har på sig.

I vår strategi nämns:

- Initiera samverkan med berörda myndigheter för skyddande av grundvatten
- Genom vårt vattenvårdande arbete förbättra kvalitet och mängd
- Provtagning och miljögiftsspårning i grundvatten
- Miljögifter i vatten
- Bidra till samverkan i vattenvården

Bevaka utlysningar på vattenområdet

Hos nedan listade myndigheter finns projektbidrag att söka för olika typer av vattenvårdsarbete. Hjälmarens Vattenvårdsförbund ska bevaka utlysningar och informera medlemmar om vilka medel som finns att söka samt vid behov samordna och koordinera gemensamma ansökningar på vattenområdet.

- Energimyndigheten
- Tillväxtverket
- Vinnova

- Formas
- Jordbruksverket
- Naturvårdsverket
- Havs- och vattenmyndigheten
- Myndigheten för civilt försvar
- Boverket
- Länsstyrelserna

Under 2026 samordnar vi oss med Föreningen Hjälmarsamarbetets vattenprojekt ”Omställningslabb Hjälmarens” med en heltidsanställd projektledare, vilket gör att vi kan täcka upp fler utlysningar. Inom förbundet bevakar vi framför allt Jordbruksverket, samt planerar att söka LOVA /LONA projekt vid nästa ansökningstillfälle.

Möjlig medfinansiering:

- Naturskyddsföreningen tid för våtmark
- Hopajola
- Våtmarksfonden
- Större företag med miljöengagemang och vilja att bidra
- Kommuner
- Övriga

Kommunikation

Kommunikationsplan

Under 2025 påbörjades arbetet med en kommunikationsplan. Denna kommer vidareutvecklas under 2026 och förfinas över kommande år.

Målgrupper

Recipientkontroll

Nuvarande medlemmar och dess miljörapporteringsansvariga är primär målgrupp för miljödata från den samordnade recipientkontrollen.

Vi behöver kontinuerligt uppdatera våra listor på vilka företag och andra påverkanskällor som påverkar vattnet. Det finns flera syften med att kartlägga detta, dels är de en viktig målgrupp och potentiella medlemmar (Action inom fokusområde 4: Fler medlemmar i recipientkontrollen) del sätter det fokus på var det saknas krav från myndigheterna om recipientkontroll, dessutom kan vi få högre kvalitet på diskussion och analys i vår årsrapport.

Myndigheter som använder den samordnade recipientkontrollen för miljöövervakning, klassning av status i vattenförekomster och tillsynsarbete är en annan viktig målgrupp.

Vattenråd

Förbundet ska enligt stadgarna hjälpa medlemmarna i den vattenvårdande verksamheten. Det kan handla om att sprida erfarenheter om framgångsrikt åtgärdsarbete samt att hitta finansiering för effektiva vattenvårdsåtgärder.

Primär målgrupp för vattenrådets kommunikation är i mångt och mycket samma medlemmar som ovan men nyckelpersonerna är andra. Här handlar det i stället om politiker, vattenstrateger, kommunekologer, utvecklingsingenjörer, kommunikatörer och föreningsstyrelser.

Förbundet vill även förbättra kontakt och dialog med föreningslivet och intresserade medborgare i avrinningsområdet i stort, dels för att fånga upp lokal kunskap och iakttagelser som kan vara av värde för tolkning av miljödata, dels för att få inspel till hur historiskt insamlade miljödata blir mer tillgänglig och användbar för fler.

Årsrapport

Varje år tas en rapport fram som redovisar resultat från den samordnade recipientkontrollen inom Eskilstunaåns avrinningsområde. Den har de senaste fem åren kompletteras med några sidor redovisning av åtgärdsarbetet i pågående projekt som drivs av vattenvårdsförbundet eller av någon av våra medlemmar.

Hemsida & Facebook

Information och nyheter läggs ut löpande på Hjälmarens Vattenvårdsförbunds hemsida och på förbundets Facebook. Hemsidan kan nås sidan via denna länk <https://hjevfvf.se/>

Vattenvårdspris

Som ett sätt att stärka kommunikationen kring goda exempel i vattenarbetet fortsätter förbundet att dela ut ett årligt vattenvårdspris till den/de som främjar vattenvården genom nytänkande och initiativkraft inom avrinningsområdet.

Ekonomi och budget 2026

Förbundets ekonomi sköts av den externa konsulten Fyrklövern ekonomi och juridik AB. En långtidsbudget tas fram till medlemmarna och beslutas av förbundets styrelse under hösten 2026. I årsmöteshandling Bilaga 8 visas budget för 2025–2028 gällande projekt 1 och 2 vilket är den verksamhet som har grundfinansiering via medlemmar i vattenrådet och recipientkontrollen.

I slutet av Verksamhetsberättelse för 2025, Bilaga 1 i årsmöteshandlingen, visas en förteckning över beviljade bidrag till Hjälmarens Vattenvårdsförbund. Dessa övriga externt finansierade vattenvårdsprojekt beskrivs i text under rubriken Pågående projekt med start på sid 9–11 i denna verksamhetsplan.

För att Hjälmarens Vattenvårdsförbund ska kunna upprätthålla sin verksamhet och klara kostnaderna indexuppräknas serviceavgifterna varje år i enlighet med entreprenadindex E 84, både i recipientkontrollen och vattenrådet.